

แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์
ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการ
Guidelines for the Development of Ethical Creative Community
Consciousness of Students by Using Social Studies
Learning Management Integrated

ชัชวาลย์ บุตรทอง Chatchawal Buttong^๑
ชรินทร์ มั่งคั่ง และ จารุณี ทิพยมณฑล
Charin Mangkhang and Jarunee Dibyamandala^๒

Received: August 17, 2019 Revised: December 22, 2019
Accepted: December 24, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์ และ ๒) เพื่อสังเคราะห์แนวคิดจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสังเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และความถี่จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๕ ฉบับ และเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๙ คน ผลการวิจัยพบว่า ๑) แนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์ ประกอบด้วย ๑.๑) พัฒนาทักษะทางสังคมและทักษะการคิดขั้นสูง ๑.๒) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ๑.๓) พัฒนาด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ๑.๔) พัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี ๑.๕) สร้างให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ๑.๖) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ๑.๗) ได้ลงมือปฏิบัติ และ ๑.๘) จัดการเรียนรู้บูรณาการ ๒) แนวคิดจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์

^๑ สาขาวิชาสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตร การสอนและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ E-mail: chatchawalb53@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๔ ๑๐๓๙๖๗๘ Social Studies Major, Department of Curriculum Teaching and Learning, Faculty of Education Chiang Mai University, Thailand. E-mail: chatchawalb53@gmail.com Tel.094 1039678

^๒ สาขาวิชาสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตร การสอนและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Social Studies Major, Department of Curriculum Teaching and Learning, Faculty of Education Chiang Mai University, Thailand

ประกอบด้วย ๑) เน้นเชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ๒) เน้นเสริมพลังของปัจเจก ๓) มีความยืดหยุ่น และ ๔) สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนา

คำสำคัญ : จิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์, การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา, จริยศาสตร์

Abstract

Research article on the Guidelines for the Development of Ethical Creative Community Consciousness of Students by Using Social Studies Learning Management Integrated. The purpose of the research is 1) to study concepts of social studies learning management, ethical integration and 2) synthesize the concepts of ethical creative community consciousness. This research is a qualitative research. A documentary synthesis method was used. The research instrument included relevant records. Data were analyzed by content analysis and frequency tables from 15 documentaries and collecting data from 9 experts. The study results are 1) Concepts of social studies learning management, ethical integration to consist of 1.1) Developing social skills and advanced thinking skills. 1.2) Participation in learning management. 1.3) Development of cognitive, psychomotor, affective domain. 1.4) Develop students to be good citizens. 1.5) Apply knowledge in real life. 1.6) Self-learning. 1.7) Learning by doing and 1.8) Manage learning integration. 2) The concept of integrated social studies learning management to consist of 1.1) Linking arts, culture and economy 1.2) Strengthen the power of the individual 1.3) Flexible and 1.4) Use local wisdom to develop.

Keywords: Creative Community Consciousness, Social Studies Learning Management, Ethical

๑. บทนำ

การจัดการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา การจัดการเรียนรู้จึงต้องดำเนินการภายใต้กรอบการจัดการศึกษาที่จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีคุณธรรมนำความรู้ มีความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ ตลอดจนเกิดทักษะที่จำเป็นและสามารถแก้ไขปัญหา สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้^๓ ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวทางดังกล่าวการจัดการเรียนรู้จึงต้องอาศัยการพัฒนาอย่างรอบด้าน เช่น กระบวนการพัฒนาทางสติปัญญา (Cognitive) กระบวนการพัฒนาทางทักษะ (psychomotor) รวมถึงกระบวนการพัฒนาด้านจริยศาสตร์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Affective) ไปพร้อมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาตามแนวคิดพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนโดยยึดแนวทางตามหลักธรรม ภาวนา ๔ อันประกอบด้วย กายภาวนา ศิลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา

เช่นเดียวกับที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาว่า จะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์

ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม^๔ ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับหลักธรรมและปรัชญาการศึกษาแนวพุทธว่า “การจัดการศึกษาจะต้องสร้างให้ผู้เรียนเข้าใจความจริง เข้าใจความหมายของชีวิต และให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสอดคล้องสัมพันธ์กับความจริง เน้นการสร้างสันติศึกษาและจริยศาสตร์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการแก้ไขปัญหา” ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาจริยศาสตร์และจิตสำนึกของผู้เรียน ตลอดจนมุ่งปฏิบัติให้เกิดความสุข ความสงบ^๕ อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากหลักการดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว การจัดการเรียนรู้อย่างดีต้องมุ่งเน้นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลาและทุกโอกาส ภายใต้สถานการณ์ที่ถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้เป้าหมายของการจัดการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาความรู้สึคนึกคิดอันถูกต้องดีงามและสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ตนเองและบุคคลทั่วไป^๖

เพื่อให้แนวทางการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนสามารถตอบสนองหลักการจัดการศึกษา การพัฒนารูปแบบการเรียนการ

^๔ เรื่องเดียวกัน

^๕ พระอัครเดช ญาณเตโช (โลภะผล).

พุทธปรัชญาการศึกษา . มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗

^๖ พระมหาอดิสร ธีรสีโล. คุณธรรมสำหรับครู. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์, ๒๕๕๐.

^๓ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕. (๒๕๔๕, ๑๙ ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๙ ตอนที่ ๑๒๓ ก หน้า ๑๖-๒๑., ๒๕๔๕.

สอนในปัจจุบันจึงต้องมุ่งเน้นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการที่หลากหลาย ควรมีการจัดสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ รวมทั้งให้ครอบคลุมแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนอย่างบูรณาการ^๗ ดังเช่นงานวิจัยของ มณฑา ชุ่มสุคนธ์ นิคมณี พัทธ์ และอังคณา ตุงคะสมิต^๘ ที่ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่นเดียวกับที่ พิศเพลิน เขียวหวาน และวิจิต บุญสนอง^๙ ที่ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ว่าสามารถช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้มากขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทาง

จริยศาสตร์ และแนวคิดจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์ สำหรับนำไปใช้เป็นแนวคิดในการวิจัยการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาที่บูรณาการสารานุกรมแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาที่บูรณาการสารานุกรมแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์” สำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี ๒ ข้อ คือ

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์

๒. เพื่อสังเคราะห์แนวคิดจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย/รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการ และแนวคิดการพัฒนาจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์

๒. สร้างแบบวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหาแนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์และแนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทาง

^๗ นิรดา เวชญาลักษณ์. การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑. วารสารบัณฑิตศึกษา, ๑๓(๖๑), ๑๑-๑๙., ๒๕๕๙.

^๘ มณฑา ชุ่มสุคนธ์ นิคมณี พัทธ์ และอังคณา ตุงคะสมิต. การพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาของสาขาวิชาสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, ๓(๑), ๔๘-๖๑, ๒๕๕๗

^๙ พิศเพลิน เขียวหวาน และคณะ. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการวัดและประเมินผลคุณธรรมจริยธรรม ตามพระราชบัญญัติ๒๕๔๒. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ ม ห า วิ ท ย า ลั ย สุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๖.

จริยศาสตร์ สำหรับการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาเฉพาะข้อมูลที่มีความถี่ ๒ ขึ้นไป ($f \geq 2$)

๓. นำแบบวิเคราะห์เนื้อหา ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน หาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่ามีคะแนนทุกข้อมากกว่า ๐.๕๐ ขึ้นไป ($IOC \geq 0.50$)

๔. ศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษาบูรณาการและแนวคิดการพัฒนาจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์ เอกสารงานวิจัยวิจัย และทำการสรุปโดยใช้วิธีการอุปมาแบบเบคอนเนียน

๕. กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ด้วยวิธีเจาะจง จากผู้มีความรู้และประสบการณ์ จำนวน ๙ คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนวิชา สังคมศึกษาระดับประถมศึกษา ๗ คน ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ๑ คน และครูผู้สอนสังคมศึกษาระดับอาชีวศึกษา ๑ คน

๖. พัฒนาแบบสอบถามความคิดเห็นต่อแนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์ และแบบสอบถามความ

ตาราง ๑ แนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์

ที่	แนวทางคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์	นักวิชาการ							
		ป.อ. ปยุตโต, ๒๕๕๐	กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑	กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๗	วิจารณ์ พานิช, ๒๕๕๗	สิริพร ปาณางษ์, ๒๕๕๗	วิภาพรรณ พินลา, ๒๕๖๐	Funder Standing, 2011	การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธ
๑	พัฒนาทักษะทางสังคมและการคิดขั้นสูง			✓			✓	✓	
๒	สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้				✓		✓	✓	

คิดเห็นต่อแนวคิดจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์

๘. สังเคราะห์แนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์ และแนวคิดจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์

๙. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและสรุปผล

๔. ผลการวิจัย

จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนอความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยเสนอคิดแนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์ และสังเคราะห์แนวคิดจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์ ดังนี้

๑. แนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์ ดังแสดงในตาราง ๒ ดังนี้

ที่.	แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา บูรณาการจริยศาสตร์	นักวิชาการ						
		ป.อ. ปยุตโต, ๒๕๕๐	กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑	กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๓	วิจารณ์ พานิช, ๒๕๕๓	สิริพร ปาณางษ์, ๒๕๕๗	วิภาพรรณ พินลา, ๒๕๖๐	Funder Standing, 2011
๓	พัฒนาด้านพุทธรพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย (กายภวนา ศีลภวนา จิตภวนา ปัญญาภวนา)	✓	✓				✓	✓
๔	พัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี		✓				✓	
๕	สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรจริง		✓			✓		✓
๖	ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	✓			✓			✓
๗	สร้างนวัตกรรม							✓
๘	ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ	✓						✓
๙	เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง					✓		
๑๐	เชื่อมโยงระหว่างความรู้และทรัพยากรชุมชน				✓			
๑๑	จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ	✓			✓			
๑๒	ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต				✓			

๓) พัฒนาด้านพุทธรพิสัย ทักษะพิสัย และ

จิตพิสัย (กาย จิต ภวนา) ตามแนวคิดของ
แนวคิดนักวิชาการ ๘ ท่าน ที่ได้เสนอแนวคิด
การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการ
ทางจริยศาสตร์ ดังนี้

๑) พัฒนาทักษะทางสังคมและ
การคิดขั้นสูง ตามแนวคิดของ กระทรวง
ศึกษาธิการ (๒๕๕๓) วิภาพรรณ พินลา
(๒๕๖๐) Funder Standing (2011) (f=3)

๒) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัด
การเรียนรู้ ตามแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช
(๒๕๕๓) วิภาพรรณ พินลา (๒๕๖๐) และ
Funder Standing (2011) (f=3)

จิตพิสัย (กาย จิต ภวนา) ตามแนวคิดของ
ป.อ. ปยุตโต (๒๕๕๐) กระทรวงศึกษาธิการ
(๒๕๕๑) วิภาพรรณ พินลา (๒๕๖๐) และ
แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธร (f=4)

๔) พัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี
ตามแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ
(๒๕๕๑) (f=2)

๕) สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตร
จริง ตามแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ
(๒๕๕๑) สิริพร ปาณางษ์ (๒๕๕๗) และ
แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธร (f=3)

๖) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต (๒๕๕๐)

วิจารณ์ พานิช (๒๕๕๗) และ Funder Standing (2011) (f=3)

๗) สร้างนวัตกรรม ตามแนวคิดของ Funder Standing (2011) (f=1)

๘) ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต (๒๕๕๐) และ Funder Standing (2011) (f=2)

๙) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตามแนวคิดของ สิริพร ปาณวงษ์ (๒๕๕๗) (f=1)

๑๐) เชื่อมโยงระหว่างความรู้กับทรัพยากรชุมชนและผู้เชี่ยวชาญ ตามแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (๒๕๕๗) (f=1)

๑๑) จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ป.อ. ปยุตโต (๒๕๕๐) และแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (๒๕๕๗) (f=2)

๑๒) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (๒๕๕๗) (f=1)

จากการวิเคราะห์ค่าความเหมาะสมของแนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา

ตาราง ๒ แนวคิดจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์

บูรณาการทางจริยศาสตร์ โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์จะต้องสร้างให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง เหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๖ ขณะที่ถัดมาคือแนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาจะต้องดำเนินการไปสู่เป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๔ ขณะที่น้อยที่สุด คือการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และการคิดขั้นสูง มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๙

๒. แนวคิดจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์ แสดงดังตาราง ๒ ดังนี้

ที่	แนวคิดจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์	นักวิชาการ						
		นฤตม์ เทอดสถีรศักดิ์, ๒๕๕๐	สุวิทย์ เมษินทรีย์, ๒๕๕๖	จิตตรา มาตะผล, ๒๕๕๖	John M. Eger, 2003	Smart Communities, 2010	Ministry of Information, 2011	แนวคิดจิตสำนึกทางจริยศาสตร์
๑	เชื่อมโยงศิลปะ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ			✓	✓	✓	✓	✓
๒	เปลี่ยนแปลงบนสังคม เศรษฐกิจฐานความรู้				✓			
๓	สร้างพื้นที่เคลื่อนไหวเพื่อเสริมความเป็นมนุษย์					✓		

๔	เสริมพลังของปัจเจกบุคคล					✓	✓	✓
๕	ยอมรับความหลากหลายของวัฒนธรรม					✓		
๖	ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่ออุปสรรค	✓		✓				✓
๗	นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่อการแข่งขัน	✓	✓	✓				✓

จากตาราง สรุปความสอดคล้องของแนวคิดนักวิชาการ ๗ ท่าน ที่ได้เสนอแนวคิดจิตสำนักชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์ได้ดังนี้

๑) เชื่อมโยงศิลปะ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ตามแนวคิดของ จิตตรา มาตะผล (๒๕๕๖) John M. Eger (2003) Smart Communities (2010) Ministry of Information (2011) และ แนวคิดจิตสำนักทางจริยศาสตร์ (ธัมมัญญา-อรรถัญญา) (f=5)

๒) พร้อมปรับเปลี่ยนแปลงบนสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ตามแนวคิดของ John M. Eger (2003) (f=1)

๓) สร้างพื้นที่เคลื่อนไหวเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ ตามแนวคิดของ Smart Communities (2010) (f=1)

๔) เสริมพลังของปัจเจกบุคคล ตามแนวคิดของ Smart Communities (2010) Ministry of Information (2011) และ แนวคิดจิตสำนักตามแนวจริยศาสตร์ (บุคคลัญญา) (f=3)

๕) ยอมรับความหลากหลายของชีวิตและวัฒนธรรม ตามแนวคิดของ Smart Communities (2010) (f=1)

๖) มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่ออุปสรรค ตามแนวคิดของ นฤต เทอดสิทธิ์ศักดิ์ (๒๕๕๐) จิตตรา

มาตะผล(๒๕๕๖) และ แนวคิดจิตสำนักทางจริยศาสตร์ (กาลัญญา) (f=3)

๗) นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่อการแข่งขัน ตามแนวคิดของ นฤต เทอดสิทธิ์ศักดิ์ (๒๕๕๐) สุวิทย์ เมษินทรีย์ (๒๕๕๖) จิตตรา มาตะผล (๒๕๕๖) และ แนวคิดจิตสำนักทางจริยศาสตร์ (ปริสัญญญา) (f=4)

จากการวิเคราะห์ค่าความเหมาะสมของแนวคิดจิตสำนักชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์ โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ สามารถสังเคราะห์แนวคิดจิตสำนักชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์ได้ว่า แนวคิดจิตสำนักชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์จะต้องเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างพลังของปัจเจกบุคคลของผู้เรียนเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๓ ขณะที่ผู้เชี่ยวชาญมีทรรศนะเกี่ยวกับชุมชนเชิงสร้างสรรค์ข้อที่เหลือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ๔.๑๑ ขณะที่น้อยที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรมและจิตสำนักชุมชนเชิงสร้างสรรค์จะต้องสร้างให้ผู้เรียนสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงบนสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ และ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรมและจิตสำนักชุมชนเชิงสร้างสรรค์จะต้องสร้างให้ผู้เรียนสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่อการแข่งขันได้ มีความเหมาะสมเท่ากัน มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๘

๕. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า

๑. แนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์ ประกอบด้วย ๑) พัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และการคิดขั้นสูง ๒) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ๓) พัฒนาด้านพุทธพัสัย ทักษะพัสัย และจิตพัสัย (กายภวนา ศิลภวนา จิตภวนา ปัญญาภวนา) ๔) พัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี ๕) สามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตจริง ๖) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ๗) ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและ ๘) ใช้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ^{๑๐} (๒๕๕๑) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาจะต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีของสังคม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ขณะเดียวกัน ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข เห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และพัฒนาผู้เรียนให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธพัสัย ทักษะพัสัยและจิตพัสัย สอดคล้องกับแนวคิด หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่เสนอว่า การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สัมผัส รับรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยอาศัยการบูรณาการหลักธรรม

^{๑๐} กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑.

ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ หลักธรรม ภวนา ๔^{๑๑} ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาทางกาย (กายภวนา) การพัฒนาทางจิต (จิตภวนา) การพัฒนาทางด้านปัญญา (ปัญญาภวนา) และการพัฒนาทางด้านสังคม (ศีลภวนา) นอกจากนั้นยังใช้หลักการ จัดการศึกษาเชิงพุทธ ที่มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการเรียน การสอนเพื่อฝึกการคิดการแก้ปัญหา เช่น หลักธรรมอริยสัจ ๔ ชั้น ๕ ไตรลักษณ์ ๓ สอดคล้องกับแนวคิดของท่าน ป.อ. ปยุตโต^{๑๒} ที่ได้เสนอกระบวนการพัฒนาผู้เรียนตาม หลักธรรม ไตรสิกขา อันประกอบด้วย การฝึกอบรมด้านระเบียบวินัย (อธิศีลสิกขา) การฝึกอบรมทางใจและการปลูกฝังคุณธรรม (อธิจิตสิกขา) และการฝึกอบรมทางปัญญา สามารถแก้ไขปัญหาตามแนวทางของเหตุผล (อธิปัญญาสิกขา) นอกจากนั้นแนวทางการ จัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริย ศาสตร์ยังสอดคล้องกับทักษะแห่งอนาคตใหม่ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ^{๑๓} ที่ได้กล่าวว่า

^{๑๑} มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. โรงเรียนวิถิพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. หน้า ๓๓, ๒๕๔๗.

^{๑๒} พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต. วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, ๒๕๕๐.

^{๑๓} กระทรวงศึกษาธิการ. สภาวะการศึกษาไทยในปี ๒๕๕๗/๒๕๕๘ จะปฏิรูป การศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างไร. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๕๗.

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ การอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ และที่มลสำคัญจะต้องพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (อริยสัจ ๔) ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม รวมถึงทักษะการเข้าใจต่างวัฒนธรรม (บุคคลัญญตา) ขณะเดียวกันกับที่ วิจารณ์ พาณิช^{๑๔} ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้จะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาอุปนิสัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่นเดียวกับ สิริพร ปาณางษ์^{๑๕} ที่กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ว่าจะต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน เน้นการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกกิจกรรมจัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ทำทาย ขณะเดียวกัน วิชาพรรณ พินลา^{๑๖} ที่กล่าวว่าจุดมุ่งหมายสำคัญของวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนใหญ่จึงต้องมุ่งเน้นให้

ผู้เรียนเกิดทักษะต่างๆ เช่น ทักษะทางสังคม (Social Skill) ทักษะการคิด (Thinking Skill) ทักษะการตัดสินใจ (Decision Skill) และทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving Skill) ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตอบสนองนโยบายการผลิตสร้างพลเมืองดีของประเทศ มุ่งเน้นการออกแบบประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญา ความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ดี ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ เช่นเดียวกับ Funderstanding^{๑๗} ที่เสนอว่าบทบาทของการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเน้นไปที่แนวทางการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสังเกตสำรวจ ใช้ทักษะการคิดเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียนให้ให้ความสำคัญกับการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ไปพร้อมกับผู้สอน สามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลตามหลักธรรมอริยสัจ ๔ ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

๒. แนวคิดจิตสำนึกชุมชน

เชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์ ประกอบด้วย ๑) เชื่อมโยงศิลปะ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ๒) เสริมพลังของปัจเจกบุคคล ๓) มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่ออุปสรรค และ ๔) นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่อการแข่งขัน สอดคล้องกับ

^{๑๔} วิจารณ์ พาณิช. การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษ ที่ ๒๑. กรุงเทพฯ : ส. เจริญการพิมพ์, ๒๕๕๗.

^{๑๕} สิริพร ปาณางษ์. Active Learning เทคนิคการเรียนการสอนในศตวรรษ ที่ ๒๑. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๕๗.

^{๑๖} วิชาพรรณ พินลา. แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณสำหรับผู้เรียน ในศตวรรษที่ ๒๑. วารสารปาริชาติ. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐) หน้า ๑๓-๓๔, ๒๕๖๐

^{๑๗} อ่างใน กนก จันทร์ทอง. การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๒. หน้า ๒๒๗-๒๔๑, ๒๕๖๐.

นฤตม์ เทอดสถีรศักดิ์^{๑๘} ที่กล่าวถึงแนวคิดการพัฒนาเมืองในประเทศญี่ปุ่นที่ใช้แนวคิดชุมชนเชิงสร้างสรรค์ โดยชี้ให้เห็นว่าชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่ดี คือ ชุมชนที่มีความยืดหยุ่นสูงสามารถปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อตอบสนองต่อวิกฤตหรืออุปสรรคต่างๆ ด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ได้ เช่นเดียวกับ สุวิทย์ เมษินทรีย์^{๑๙} ที่เสนอว่าชุมชนที่ดีคือชุมชนที่ประกอบไปด้วยผู้คนที่มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสามารถนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการที่โดดเด่นและแข่งขันได้ ขณะที่ จิตตรา มาคะผล^{๒๐} กล่าวว่าชุมชนเชิงสร้างสรรค์เป็นลักษณะของชุมชนที่พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น คนในชุมชนมีลักษณะชอบการเรียนรู้ คิดค้นสิ่งใหม่หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขภายใต้วัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย มีการเชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรม เทคโนโลยี และอาชีพที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน และสามารถนำสิ่งที่มีอยู่มาสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาชุมชน สำหรับใน

ต่างประเทศ แนวคิดของ John M. Eger^{๒๑} เสนอว่าชุมชนเชิงสร้างสรรค์เป็นชุมชนที่ให้ความสำคัญของการเชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรม และเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน และมีการนำมาใช้อย่างชาญฉลาดในการพัฒนาทุนมนุษย์และทรัพยากรด้านอื่นๆ เพื่อเตรียมประชาชนของตนให้พร้อมสำหรับความท้าทายที่เกิดขึ้นในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ขณะที่องค์กร Smart Communities^{๒๒} ซึ่งเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของพื้นที่ต่างๆ ในสหรัฐอเมริกา กล่าวถึงชุมชนเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นพื้นที่สำหรับการเคลื่อนไหวเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ เสริมสร้างความเจริญอกงามของบุคคล เชื่อมโยงวัฒนธรรมและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน ตลอดจนยอมรับความหลากหลายของรูปแบบชีวิตและสังคม เช่นเดียวกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของประเทศสิงคโปร์ที่เสนอโดย Ministry of Information^{๒๓} ที่เสนอไว้ในทิศทางเดียวกันว่าชุมชนเชิงสร้างสรรค์เป็นชุมชนที่เชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรม และ

^{๑๘} นฤตม์ เทอดสถีรศักดิ์. Global village: มหัศจรรย์แห่งหมู่บ้านหลังเขาพอเพียงและยั่งยืนท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: แบรินด์เอ็ดดท์, ๒๕๕๐.

^{๑๙} สุวิทย์ เมษินทรีย์. โลกเปลี่ยนไทยปรับ. กรุงเทพฯธุรกิจ: กรุงเทพฯ, ๒๕๕๖.

^{๒๐} จิตตรา มาคะผล. แนวทางการส่งเสริมชุมชนสร้างสรรค์ในประเทศไทย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

^{๒๑} Eger, John M. The Creative Community: Forging The Links between Art Culture Commerce & Community. The California Institute for Smart Communities. San Diego State University. U.S.A., 2003.

^{๒๒} อ้างถึงใน จิตตรา มาคะผล. แนวทางการส่งเสริมชุมชนสร้างสรรค์ในประเทศไทย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน.

เทคโนโลยี ผสานเข้าด้วยกันเพื่อเสริมสร้างพลังและความสามารถของปัจเจกบุคคล นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาตามแนวคิดจิตสำนึกทางจริยศาสตร์ จะสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปุริสธรรม ๗^{๒๔} ได้แก่ การรู้หลักและรู้จักเหตุ (อัมมัญญตา) การรู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล (อัตถัญญตา) การรู้จักตนเอง (อัตตัญญตา) การรู้จักประมาณ (มัตตัญญตา) การรู้จักเวลา (กาลัญญตา) การรู้จักชุมชน (ปริสสัญญตา) และการรู้และตระหนักในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข (บุคคลัญญตา) เช่นเดียวกับสิริวรรณ ศรีพหล^{๒๕} ที่เสนอว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจิตสำนึก ผู้สอนอาจใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักธรรม ชั้นที่ ๕ มาประยุกต์ใช้ประกอบด้วย ๑) การกำหนดสิ่งเร้า (รูป) ๒) การรับรู้ (เวทนา) ๓) การวิเคราะห์เหตุผล และสังเคราะห์ความรู้สึกรู้จัก (สัญญา) ๔) การตัดสินใจ (สังขาร) และ ๕) การสร้างลักษณะนิสัย (วิญญาน) ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาจิตสำนึกของผู้เรียน

๖. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

๑.๑ ผู้สอนที่นำผลการวิจัยไปเป็นแนวคิดในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์ไปใช้ ผู้สอนต้องกระตุ้นเร้าความสนใจของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้

๑.๒ ในการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาบูรณาการทางจริยศาสตร์ไปใช้ ผู้สอนต้องมีการจัดเตรียมสื่อ และแหล่งเรียนรู้ สำหรับการบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อและแหล่งเรียนรู้ได้โดยสะดวก

๑.๓ ในการนำแนวคิดจิตสำนึกชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทางจริยศาสตร์ ผู้นำผลการวิจัยไปใช้ควรประสานความร่วมมือภาคส่วนต่างๆ เพื่อหนุนเสริมกระบวนการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยต่อไป

๒.๑ ควรมีการพัฒนาแนวคิดการพัฒนาจิตสำนึกในด้านอื่นเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเพิ่มขึ้น

๒.๒ ควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาที่บูรณาการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาจิตสำนึกของนักเรียนโดยใช้แนวคิดทางจริยศาสตร์

^{๒๔} สุชีพ ปุญญานุภาพ. พระไตรปิฎกฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพระไตรปิฎกเพื่อประชาชน, ๒๕๖๐.

^{๒๕} สิริวรรณ ศรีพหล. การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม

๑. คัมภีร์พระไตรปิฎก

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ. พระไตรปิฎก ฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพระไตรปิฎกเพื่อประชาชน, ๒๕๖๐

๒. หนังสือภาษาไทย

กนก จันทร์ทอง. การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๒. หน้า ๒๒๗-๒๔๑, ๒๕๖๐.

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑.

_____. สถานะการศึกษาไทยในปี ๒๕๕๗/๒๕๕๘ จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้กับทันโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างไร. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๕๗.

จิตตรา มาคะผล. แนวทางการส่งเสริมชุมชนสร้างสรรค์ในประเทศไทย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

ณิรดา เวชญาลักษณ์. การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑. วารสารบัณฑิตศึกษา, ๑๓(๖๑), ๑๑-๑๙, ๒๕๕๙.

นฤตม์ เทอดสถีรศักดิ์. Global village: มหัศจรรย์แห่งหมู่บ้านหลังเขา พอเพียงและยั่งยืนท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: แบรนดเอดท์, ๒๕๕๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต. วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, ๒๕๕๐.

พระมหาดิศร ถิรสีโล. คุณธรรมสำหรับครู. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์, ๒๕๔๐.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕. (๒๕๔๕, ๑๙ ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๙ ตอนที่ ๑๒๓ ก หน้า ๑๖-๒๑., ๒๕๔๕.

พระอัครเดช ญาณเตโช (โลกะผล). พุทธปรัชญาการศึกษา. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗

พิศเพลิน เขียวหวาน และคณะ. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการวัดและประเมินผลคุณธรรมจริยธรรม ตามพระราชบัญญัติ๒๕๔๒. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, ๒๕๔๖.

มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. โรงเรียนวิถีพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. หน้าที่ ๓๓, ๒๕๔๗.

มณฑา ชุ่มสุคนธ์ นิลมณี พิทักษ์ และอังคณา ตุงคะสมิต. การพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาของสาขาวิชาสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีที่ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn

University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, ๗(๑), ๔๘-๖๑, ๒๕๕๗

วิจารณ์ พานิช. การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ ๒๑. กรุงเทพฯ : ส.เจริญการพิมพ์, ๒๕๕๗.

วิภาพรรณ พินลา. แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมี
วิจารณญาณสำหรับผู้เรียน ในศตวรรษที่ ๒๑. วารสารปาริชาติ. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๑
(มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐) หน้า ๑๓-๓๔, ๒๕๖๐

สิริพร ปาณวงษ์. Active Learning เทคนิคการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑. คณะครุ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๕๗.

สิริวรรณ ศรีพหล. การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. โลกเปลี่ยน ไทยปรับ. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ, ๒๕๕๖.

๓. หนังสือภาษาอังกฤษ

Eger, John M. (2003). The Creative Community: Forging the Links between Art
Culture Commerce & Community. The California Institute for Smart
Communities. San Diego State University. U.S.A.

